

**X.B.Yunusov, F.B.Ibragimov
Z.I.Ilyosov, O.E.Achilov**

**INNOPROVET PROBIOTIGI BILAN
OZIQLANTIRILGAN TUXUM
YO'NALISHIDAGI TOVUQLARNING TUXUM VA
GO'SHT MAHSULDORLIGI HAMDA SIFATINI
OSHIRISH BO'YICHA
TAVSIYANOMA**

Samarqand – 2025

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
QISHLOQ XO‘JALIGI VAZIRLIGI HUZURIDAGI
VETERINARIYA VA CHORVACHILIKNI RIVOJLANTIRISH
QO‘MITASI**

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI**

TASDIQLAYMAN

**O‘zbekiston Respublikasi
Veterinariya va chorvachilikni
rivojlantirish qo‘mitasi raisi
B.T.Norqobilov
“ 16 ” 2025-yil**

**INNOPROVET PROBIOTIGI BILAN OZIQLANTIRILGAN TUXUM
YO‘NALISHIDAGI TOVUQLARNING TUXUM VA GO‘SHT
MAHSULDORLIGI HAMDA SIFATINI OSHIRISH BO‘YICHA**

TAVSIYANOMA

Samarqand – 2025

Mualliflar: b.f.d., professor X.B.Yunusov, v.f.n., dotsent F.B.Ibragimov
mustaqil izlanuvchi Z.I.Ilyosov, v.f.b.f.d (PhD)., dotsent O.E.Achilov

Taqrizchilar:

- R.B.Davlatov** – “Veterinariya profilaktikasi va davolash” fakulteti,
“Epizootologiya va infeksiyon kasalliklar”
kafedrası professor, veterinariya fanlari doktori.
- M.M.Allamurodova** – Samarqand viloyati, hayvonlar kasalliklari tashxisi
va oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligi davlat
markazi direktori, v.f.b.f.d (PhD).

Tavsiyanoma SamDVMCHBU Ilmiy kengashining 2025-yil 30-maydagi
(№ 10-son bayonnoma) yig‘ilishida muhokama qilingan va chop etishga tavsiya
etilgan.

Tavsiyanomada “Innoprovet” probiotigi berilgan tuxum yo‘nalishidagi
tovuqlarning fiziologik ko‘rsatkichlari, tuxum va go‘sh t mahsuldorligi va sifati
shuningdek, mualliflarning Innoprovet probiotigi berilgan tovuqlar tuxumi va
go‘sh tni veterinariya sanitariya jixatdan baholash mavzusi bo‘yicha ilmiy
izlanishlarining natijalari bayon qilingan bo‘lib, parrandachilik fermer xo‘jaliklari,
oliy o‘quv yurtlarining «Veterinariya meditsinasi», «Veterinariya diagnostikasi va
laboratoriya ishlari», «Veterinariya sanitariya ekspertizasi» ta‘lim yo‘nalishi
bo‘yicha tahsil olayotgan talabalar, magistrantlar, katta ilmiy xodim, mustaqil
tadqiqotchilar va veterinariya mutaxassislari, dehqon bozorlaridagi veterinariya
sanitariya ekspertizasi laboratoriyalari xodimlari uchun mo‘ljallangan.

Samarqand – 2025

KIRISH

Bugungi kunda dunyoda aholi sonining oshib borishiga mos ravishda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash, aholini ovqatlanish ratsioni xilma - xilligini raqobatbardosh mahalliy oziq-ovqat mahsulotlari bilan oshirib borishga a'lohida e'tibor qaratilmoqda. Shu nuqtai-nazardan iste'mol bozoriga xilma-xil sifatli parrandachilikning tuxum va go'sht mahsulotlari yetkazib berish dolzarb vazifalardan biri sifatida belgilangan. Ushbu muammoni hal etish Respublikamizda parrandachilik sohasini intensiv rivojlantirishni talab qiladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 6-iyundagi PQ-5146 sonli "Parrandachilikni rivojlantirish va tarmoq ozuqa bazasini mustahkamlashga qaratilgan qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori hamda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 08-fevraldagi PQ-120-sonli "O'zbekiston Respublikasida chorvachilik sohasi va uning tarmoqlarini rivojlantirish bo'yicha 2022-2026 yillarga mo'ljallangan dasturni tasdiqlash to'g'risida"gi qarorlarida chorvachilik sohasi va uning tarmoqlarini jadal rivojlantirish, Respublika aholisini oziq-ovqat mahsulotlari bilan barqaror ta'minlash va ishlab chiqarish imkoniyatlarini kengaytirish bo'yicha ustuvor maqsad va vazifalar belgilangan.

Bu vazifalarni amalga oshirishda parrandachilik bo'yicha olib borilayotgan tadqiqotlarning ahamiyati kattadir. Sog'lom ovqatlanishning zamonaviy tendensiyasi va Jahon sog'liqni saqlash tashkilotining parhez go'sht va tuxum iste'mol qilish me'yori xususidagi tavsiyasini inobatga olsak, parrandachilik xo'jaliklari va omuxta yem ishlab chiqaruvchi tadbirkorlik subyektlarining ishlab chiqarish quvvatlaridan kelib chiqib, inkubatsion tuxum, bir kunlik jo'ja, ozuqa mahsulotlari va uning qo'shimchalari, dori vositalari, qo'shimcha komponentli ozuqani zaxira qilishga va parranda tuxumiga talab bugungi kunda ortib bormoqda.

Parranda tuxumi va go'shtining ravnaqi nafaqat bozordagi istiqbolli talabni shakillantirishdagi imkoniyatlari, ba'lki uning biologik xususiyatlari tufayli ham yuqori salohiyatga ega. Respublikada parrandachilik sohasini har tomonlama qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish, ichki va tashqi bozorlarga yo'naltirish uchun raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarish hajmlarini ko'paytirish, parrandachilik xo'jaliklarining ozuqaga bo'lgan talabini barqaror ta'minlash mexanizmlarini yo'lga qo'yish, sohaga keng aholi qatlamlarini jalb etish va huquqiy madaniyatini oshirish, shuningdek, tarmoqda ilmiy-texnik yondoshuvlar va axborot texnologiyasidan samarali foydalanishni tashkil etish maqsadida hozircha Respublikamizda parrandachilik tarmog'i dastlabki rivojlanish bosqichida bo'lib ushbu daromadli tadbirkorlik bilan shug'ullanuvchilar ham hali unchalik ko'p emas. Ular ham yetarlicha axborotga va ko'nikmaga ega emas. Demak, bu borada targ'ibot-tashviqot ishlarini yanada jadallashtirish zarur. Parrandachilik

sanoatlashgan darajaga yetishi lozim. Ya'ni boquvchi mahsulotini qayerga sotishini oldindan bilishi kerak. Tarmoqning ozuqa bazasini shakllantirish ham dolzarb masala. Shu bois hozir yurtimizda mana shunday masalalarni hal etishga, tarmoqni rivojlantirishga hukumat rahbariyati darajasida e'tibor qaratilib, jiddiy kirishilmoqda.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. I.R.Xolbo'tayev va boshqalar. Tuxum yo'nalishidagi leggorn tovuq zotlar oziqa ratsionini takomillashtirish usullari. 2022. – 861-865-b.
2. Литвинец, С.Г. Эффективность применения пробиотика «Лактоамиловорина» в рационах свиней в условиях интенсивной технологии производства: автореф. дисс. на соиск. уч. ст. канд. вет. наук: 11.11.11 / С.Г.Литвинец – Киров, 2001. – 26 с.
3. Ноздрин, Г.А. Влияние пробиотиков на количественные и качественные показатели мясной продуктивности животных / Г.А.Ноздрин // Мат. 2-го международного конгресса по пробиотикам. – 2009. – С. 45-49.
4. В.И.Левахин. Пробиотики в животноводстве / В.И.Левахин, Ю.А.Ласыгина, А.В.Харламов, Л.Н. Ворошилова // Вестник мясного скотоводства. – 2013. – Т. 1. – № 79. – С. 7-10.
5. Z.I.Ilyosov, X.B.Yunusov va F.B.Ibragimov. Evaluation of Egg Quality in Poultry. INTERNATIONAL JOURNAL OF BIOLOGICAL ENGINEERING AND AGRICULTURE (2023-12-06, № 2, 9-13 P.).
6. Р.С.Юсупов. Продуктивные и воспроизводительные качества мясных кур при использовании кормового пробиотика Ветоспорин-актив / Р.С.Юсупов, Д.Д.Салимов // Известия Оренбургского государственного аграрного университета. – 2013. – № 3 (41). – С. 154-157.
7. А.Х.Холматов Tuxum yo'nalishida parrandachilik «Agrobank» ATB.- Toshkent: “TASVIR” nashriyot uyi, 2021.
8. А.А.Леляк. Гистологическая характеристика печени цыплят кросса ISA F-15 в постнатальном онтогенезе при применении пробиотиков / А.А.Леляк, Г.А.Ноздрин, А.И.Леляк, Н.В.Ревков // Достижения науки и техники АПК. – 2012. – № 10. – С. 55-57.
9. F.B.Ibragimov “Veterinariya sanitariya ekspertizasi” o'quv qo'llanma Toshkent-2023.
10. Методы контроля. Химические факторы. Руководство по методам контроля качества и безопасности биологически активных добавок к пище. Руководство Р 4.1.1672-03. М.: Федеральный центр госсанэпиднадзора Минздрава России, 2004.
11. “O'zstandart” agentligi “Go'sht va go'sht mahsulotlari xavfsizligi to'g'risida”gi umumiy texnik reglament kuchga kiritilishi bilan majburiylik xususiyatini yo'qotadigan standartlashtirishga doir normativ hujjatlar, xamda mahsulotning nomunalarini olish, sinov va o'lchov usullarini belgilovchi texnik jixatdan tartibga solish soxasidagi normativ hujjatlar ro'yxatini tasdiqlash to'g'risida”gi TR-08 sonli qarori.

MUNDARIJA

Kirish.....	3
Parrandachilik.....	5
Probiotiklarning tavsifi va ahamiyati.....	6
Innoprovet probiotigining suspenziya va kukun shaklini qo‘llash bo‘yicha yo‘riqnoma.....	7
Tuxum yo‘nalishidagi tovuqlarni fiziologik ko‘rsatkichlariga innoprovet probiotigining ta’siri.....	11
Innoprovet probiotigi berilgan tovuqlarda tuxum berish mahsuldorlik ko‘rsatkichlari.....	14
Tovuqlar tuxumi sifat ko‘rsatkichlariga innoprovet probiotigining ta’siri.....	16
Tuxum yo‘nalishidagi tovuqlar go’shti sifatiga innoprovet probiotigining ta’siri.....	19
AMALIYOTGA TAVSIYALAR.....	21
ADABIYOTLAR RO‘YXATI.....	22

2025-yil 30-mayda bosishga ruxsat etildi:
Ofset bosma qogʻozi. Qogʻoz bichimi 60x84 ¹/₁₆.
“Times” garniturası. Ofset bosma usuli.
Shartli b.t. 1,5. Adadi 60 nusxa. Buyurtma 14/5.

“Sardor poligraf” OK bosmaxonasida chop etildi.
Manzil: Samarqand viloyati, Samarqand tumani, Xishrav MFY.

Bosmaxona tasdiqnomasi

8136